

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra sociologie

Bakalářská práce

2023

Vilém Čaha

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra sociologie

**Coolness a subkulturní kapitál v současné alternativní
pražské techno scéně**

Bakalářská práce

Autor práce: Vilém Čaha

Studijní program: Sociologie – sociální antropologie

Vedoucí práce: prof. doc. PhDr. Ondřej Císař, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V praze dne 1. srpna 2023

Vilém Čaha

Bibliografický záznam

CAHA, Vilém. *název práce* . Praha, 2023. 48 s. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, Katedra sociologie. Vedoucí bakalářské práce: prof. doc. PhDr. Ondřej Císař, Ph.D.

Rozsah práce: 54580 znaků včetně mezer

Abstrakt

Předmětem této práce je kvalitativní sociologická studie, která se zabývá současnou pražskou alternativní klubovou a rave scénou jako subkulturou. Cílem studie je zjistit, jak členové subkultury vnímají a reflektují svou subkulturní identitu. Teoretická část se věnuje několik teoretických konceptům, které se s tímto tématem pojí. Proces, kterým bylo získáváno devět informátorů a z jejich rozhovorů, které sloužily jako primární zdroj dat, je popsán v kapitole o metodologii. Data k výzkumu byla sbírána kvalitativními metodami, tedy pomocí polostrukturovaných rozhovorů, které byly následně analyzovány pomocí otevřeného kódování. Výsledky naznačují, že subkulturní identitu technořů ovlivňuje několik aspektů – angažmá na scéně a sdílení ideologie jdou těmi hlavními. Studie by mohla přispět k hlubšímu porozumění současné pražské alternativní techno scéně a jakým způsobem její členové formují svou subkulturní identitu.

Abstract

The subject of this thesis is a qualitative sociological study that examines the contemporary Prague alternative club and rave scene as a subculture. The aim of the study is to find out how members of the subculture perceive and reflect on their subcultural identity. The theoretical part discusses several theoretical concepts related to this topic. The process by which nine informants were recruited and their interviews used as the primary source of data is described in the methodology chapter. Data for the research was collected using qualitative methods, i.e. semi-structured interviews, which were then analysed using open coding. The results suggest that several aspects influence the subcultural identity of techies – engagement in the scene and sharing of ideology are the main ones. The study could contribute to a deeper understanding of the contemporary Prague alternative techno scene and how its members shape their subcultural identity.

Klíčová slova

subkultura, muzika, techno, rave, kontrakultura, ideologie, subkulturní kapitál, drogy

Keywords

subculture, music, techno, rave, contraculture, ideology, subcultural capital, drugs

Title

Coolness and subcultural capital in the contemporary Prague alternative techno scene

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval všem, díky kterým bylo možné napsat tuto práci – všem informátorům, kteří se na této práci podíleli, své rodině za poskytnutí emoční opory při psaní, svým přátelům, zejména Zitě, za pomoc s úpravou textu, a v neposlední řadě prof. doc. PhDr. Ondřejovi Císařovi, Ph.D., vedoucímu práce, a Mgr. Alžbětě Wolfové, Ph.D., lektorce bakalářského semináře, kteří mi v průběhu sepisování dávali cennou zpětnou vazbu a postřehy, bez čehož bych se neobešel.

Obsah

Úvod	8
1 Teoretická část	10
1.1. Subkultury.....	10
1.2 Techno a Tekno.....	11
1.4 Coolness a subkulturní kapitál.....	16
2 Metodologie	19
2.1 Cíl a výzkumné otázky.....	19
2.2 Výzkumný design.....	20
2.3 Výběr informátorů.....	21
2.4 Rozhovory.....	23
2.5 Etika.....	24
2.6 Sebeeflexe.....	24
3 Zjištění	25
3.1 Drogy.....	25
3.2 Subkulturní ideologie.....	28
3.3 Vymezení se.....	30
Závěr	38
Použitá literatura	41
Příloha	42

Úvod

Kořeny alternativní techno scény v Praze sahají do roku 2013, kdy kolektiv Polygon uspořádal první rave. V akademickém prostředí však zatím nebyla řádně prozkoumaná – tato práce se zabývá scénou z perspektivy subkulturního zkoumání – absence dostatku akademických prací je jedna z motivací pro tento výzkum. Jako cíl práce jsem si stanovil prozkoumat vnímání a reflexi subkulturní identity.

V teoretické části se zaměřuji na klíčové koncepty nutné pro tuto práci, těmi je subkulturní kapitál, subkulturní ideologie a “cool” podle Dicka Pountaina a Davida Robinse. Tyto pojmy slouží jako teoretický rámec pro analýzu hloubkových polostrukturovaných rozhovorů. Výzkum mi pomůže k nahlédnutí do různých aspektů současné alternativní techno subkultury, které jsou pro reflexi subkulturní identity důležité – klíčovými tématy užívanými v této práci jsou např. angažmá, subkulturní ideologie, vnímání “cool” či vizuální styl.

Touto prací se pokouším přispět k hlubšímu porozumění současné alternativní klubové a rave scény jako kontrakultury, zejména tedy způsobu, jakým členové subkultury vnímají a reflektují svou subkulturní identitu. Věřím, že by zjištění této práce mohla mít dopad na studium kontrakultur¹ a alternativních subkultur a pomoci akademické scéně porozumět zmíněným aspektům a jejich uplatnění při studiu současné alternativní techno scény.

---

¹ kultura či skupina odmítající normy a pravidla většinové společnosti

1 Teoretická část

1.1. Subkultury

Pojem subkultura, který v 60. letech 20. století založili sociologové chicagské školy, jej definovali jako prvek deviance a delikvence společnosti. V současnosti je pojem subkultura definován spíše jako skupina lidí existující v rámci většinové společnosti, kterou charakterizuje společný životní styl, soubor norem, hodnot, chování, který se od těch dominantních liší. Jejich vznik je podnícen nějakým společným znakem, ať už etnicitou, zaměstnáním nebo zájmy, jako je např. hudba. Pro členy subkultur znamená jejich členství klíčový prvek jejich identity, který jim umožňuje kolektivně sdílet systém hodnot s ostatními členy a náležet k nějaké komunitě. Jak jsem zmínil výše, součástí subkultury může být i hudba, skrze kterou mohou být šířena ideologická sdělení související s dotyčnou subkulturou – s tím se pojí termín hudební subkultura – tedy subkultura, jejíž identita je spolu s dalšími prvky založena na hudbě. (Heřmanský & Novotná, 2011, str. 89–91)

Se zmíněným souborem hodnot a životním stylem úzce souvisí tzv. subkulturní ideologie – ta, ačkoliv se může více či méně vyhrazovat vůči většinové společnosti a její ideologii, nemůže společně se subkulturou existovat izolovaně – subkulturní ideologie vzniká jako reakce na ideologii většinovou. Subkultury, jejichž ideologie je v přímém rozporu s dominantní ideologií, jsou nazývány kontrakultury. Takovou subkulturou může být např. punk, teknaři² či emo. Subkulturní styl je důležitým prvkem subkulturní ideologie, neboť skrze styl se může subkultura projevat. Heřmanský s Novotnou zmiňují Dicka Hebdiageho a jeho vnímání subkulturního stylu – dle něj se styl skládá z vizáže (vlasy, oblečení, make-up,...), vystupování a slangu – to členovi subkultury umožňuje vyjadřovat jeho subkulturní ideologii a demonstrovat subkulturu jako část své identity. (Heřmanský & Novotná, 2011, str. 94–95)

Členové subkultur kladou různě velký důraz na subkulturní styl a na ideologii, což jistým způsobem vyvolává napětí. Členov, kteří jsou součástí už delší dobu se

---

² Heřmanský a Novotná ve svém textu mylně nazvali teknaře “technaři”

zaměřují spíše na ideologii, zatímco členové, kteří se do toho teprve dostávají, věnují svou pozornost spíše na styl – autoři to popisují jako problém autenticity. Obě skupiny totiž upřednostňují svůj pohled a druhou skupinu považují za autentickou – ti, kteří jsou členy subkultury již delší dobu, považují mladší za “pozéry”, protože dle nich nejsou v obraze, zatímco mladší považují starší za nepravé členy, jelikož svůj důraz na styl nedávají tolik najevo. (Heřmanský & Novotná, 2011, str. 97–98)

1.2 Techno a Tekno

Techno je subžánr elektronické taneční hudby (EDM), který vznikl během osmdesátých let v Detroitu, kde jeho základní podobu stanovili DJové a producenti Juan Atkins, Derrick May a Kevin Saunderson. Hudebně se podoba techna vyznačuje repetitivními údery zpravidla čtyřdobých taktů s důrazem na bicí složku – oproti příbuzným žánrům jako house nebo trance je techno drsnější a místo melodické stránky se více orientuje na tu rytmickou. Technoparty či rave je celonoční taneční party zaměřující se na techno muziku, kde se během jedné technoparty obvykle vystřídá u mixážního pultu několik DJů, kteří do sebe na místě kombinují jak rytmické, tak melodické složky různých písní, čímž dávají za vzniku novému koncepčně ucelenému setu. Techno nicméně v této práci používám jako zastřešující termín pro party zaměřující se i na lehce odlišné žánry, které hrají na akcích konajících se v rámci současné alternativní pražské klubové a rave scéně. (Smetana, 2021, str. 9)

Rave byl v českém prostředí zdokumentován vícekrát, jak např. Ondřejem Slačálkem či v knize *Kmeny* (viz níže), v těchto případech nicméně šlo o kontext tekna v Česku populárního hlavně v devadesátých a nultých letech, nikoliv o současné pražské alternativní klubové a rave scéně, které se věnuje tato práce.

Tekno (rovněž freetekno, hardtek apod.) je odnož elektronické taneční hudby, která se hraje na tzv. freeparties či teknivalech, kde je zpravidla, jak již název napovídá, vstup zdarma. Freetekno scéna vznikla na území Velké Británie jako reakce na tehdejší komerční mainstreamovou EDM scénu, po tamějším zákazu v r. 1994 se

ale rozšířila po Evropě. (Slačálek, 2011, 86-87) Na přelomu století se ohledně tekna, resp. českého teknivalu *Czechtek*, objevila morální panika, kdy byli v médiích účastníci vyobrazováni jako opilci, narkomani a vandalové, což roku 2004 a 2005 vyústilo v násilné rozpuštění akce policejními těžkooděnci. (Heřmanský & Novotná, 2011, str. 102; Slačálek, 2011, 86–88)

Publikací týkajících se tekna vyšlo několik, jednou z nich je *Mikrofon je naše bomba*, která se zabývá politickou stránkou současných subkultur, konkrétně punkerů, skinheadů, teknařů a hiphoperů. Kniha je produktem rozsáhlého výzkumu týmu autorů zaměřujících se na subkultury, do kterých se výrazně promítají politické ideje. Kapitola o rave se zaměřuje zejména na *CzechTek*, jeho mediální obraz, co předcházelo brutální policejní zásah v roce 2005 na Tachovsku, společenský rozruch, který měl zmíněný zásah za následek, nicméně i o komercializaci, ke které došlo jako důsledek masivní popularity Czechteku těsně před jeho posledním ročníkem. (Charvát et al., 2020) Freeteknem se zabývá i Ondřej Slačálek v kapitole *České freetekno* knihy *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. V kapitole popisuje autor freetekno scénu jako strukturu a soubor norem, soustředí se tedy na to, co se u účastníků z parties přenáší do jejich života (Slačálek, 2011, str. 83–122).

Ve zmiňované literatuře o teknu bývají freeparties často nazývány technoparty či techno – o terminologii jednotlivých subkultur tato práce není, nicméně když v této práci budu zmiňovat tekno, freeparty či freetekno, použiji k tomu jeden z uvedených termínů. Naopak budu-li o něčem referovat jako o teknu či technoparty, mám tím namysli akce v rámci současné pražské alternativní klubové a rave scény, přestože ne vždy se orientují pouze na techno žánr.

Subkultura pražských teknařů zatím nebyla akademicky zdokumentována, opomenuli některé nejmenované bakalářské práce, vycházím tedy z knihy *Location TBA*, která svým názvem³ odkazuje na zatajování lokace konání raveu před veřejností. Jedná se o knihu, která sice není akademickým textem, i přes to ale pro mou práci hraje důležitou roli, neb je to zatím jediná dokumentace o současné alternativní

---

³ TBA = To be announced, lokace bude oznámena

pražské klubové a rave scény. Kniha se orientuje spíše na vizuální identitu parties a disponuje bohatou fotodokumentací různých raveů, které dominují či dominovaly scéně od poloviny do konce minulého desetiletí. Mimo fotografické zachycení instalací či tanečního parketu obsahuje kniha rozhovory s aktivními účastníky či pořadateli z kolektivů pořadatelů parties a eseje, ve kterých autoři fenomén rave usazují do společenského a historického kontextu a jelikož právě tento kontext úzce souvisí z freetekno scény, je pro můj výzkum stěžejní. (Kontra, 2021)

Alternativní techno scénu podle Michala Smetany odstartoval v roce 2013 kolektiv Polygon, jehož členům byla hlavní inspirací berlínská techno scéna s legendárními kluby jako Berghain, před jehož vstupem se obvykle stojí několikahodinové fronty, či Tresor. Krátce po nich se ke tvorbě pražské techno scény připojily i kolektivy jako Cukr, Harmony, Nite Vibes či Komiks. “Estetika berlínského techna”, jimž je česká techno scéna inspirovaná, se dle Michaela Smetany zakládá na intimitě, založené na jemné práci s osvětlením a kouřem, v pražské scéně je velmi častá i spolupráce se studenty vysokých uměleckých škol, kteří se podílejí na výzdobě, instalacích apod. K pocitu intimity mají přispívat například i různá pravidla a opatření, od samozřejmého zákazu obtěžování až po např. zákaz focení. Původně se alternativní techno scéna zakládala na pořádání akcí na místech se speciálním geniem loci, oproti mainstreamovým parties, které se konají se ve “sterilních halách” (autor jako příklad dává brněnské Bobycentrum) či freeparties na “zablácených loukách”, se undergroundové techno pořádá v “prostorech s příběhem”, tedy např. opuštěných industriálních budovách, skladech, nebo třeba na pražském Hlavním nádraží, kde se konal Polygon či třeba Právnická fakulta, Divadlo Komedie, chuchelská dostihová aréna nebo opuštěné koupaliště pod Barrandovskými terasami, kde pořádal akce zmíněný kolektiv Cukr. Otevření klubů jako Ankali, Altenburg 1964, Fuchs2 či nedaleký Bike Jesus během posledních let pomohlo scéně tím způsobem, že kluby umožnily přesun akcí podobného rázu do klubových prostředí. Za asi nejvýznamnější krok popsal Smetana otevření Ankali, které je dle něj kulturně nejbliže těm berlínským. (Smetana, 2021, str. 16)

1.4 Coolness a subkulturní kapitál

Dick Pountain a David Robins v *Cool Rules: Anatomy of an Attitude* jako “Cool” popisují souhrn postojů nebo názorů, které nějakým způsobem vyjadřují odpor vůči autoritě, jak u teenagerů, kteří se chtějí vymezit vůči učitelům nebo rodičům, kteří pro ně mohou ztělesňovat esenci “uncool⁴”, tak třeba i revolta vůči státu, politikům, policii, takový “trvalý stav soukromé vzpoury”. To, co je “cool” se mění s časem – jako příklad dávají autoři oblečení jeans značky Lévi-Strauss, které, ačkoli bylo považováno za “cool” během 50. a 60. let minulého století, se stalo “uncool” v době, kdy se z generace lidí, kteří v 50. a 60. letech nosili džínové bundy, stali rodiče teenagerů. Jak jsem nastínil výše, revoltující mládež se chce vymezit vůči svým trapným a když tedy vidí své rodiče, jak nosí džínové bundy a připadají si “cool”, jejich dětem to, alespoň podle Robinse a Pountaina, připadat “cool” nebude. (Pountain & Robins, 2000, str. 19)

“Cool” je tedy jakýsi revoltující postoj a vyjádření jedincova přesvědčení, že jsou pro něj hlavní uznávané společenské normy nelegitimní a nevztahují se na něj. Ačkoliv jde o uzavřený a individualistický postoj, vysoce oceňuje přátelství v úzce definovaných vrstevnických skupinách, které svým způsobem nahrazují rodinné vazby, které jsou pro tento postoj až moc intimní a dotěrné, což jedincům brání v projevení jejich individuality naplno. Podle autorů je nedílná součást coolovosti rovněž jeho hédonistická, ne-li sebedestruktivní povaha “flirtující se smrtí” – jako příklad dávají třeba motorkářskou bouračku (Pountain & Robins, 2000, str. 23), nicméně v souvislosti na to je v rámci tohoto výzkumu rovněž třeba dát za příklad bezohledné užívání opojných látek. Braní drog celkově by se rovněž dalo interpretovat jako “cool”, již kvůli své hédonistické a ilegální podstatě – jejich uživatelé porušují zákon, čímž se vymezují např. vůči zmíněné autoritě v podobě státu apod a zároveň užívají příjemných stavů.

Podle autorů je rozhodně “uncool” jednak odsuzovat či negativně hodnotit životní styl ostatních lidí a snažit se definovat, co je “cool”, což, jak Pountain a

---

⁴ něco, co není “cool”

Robins sami trefně poznamenali, dělají oni sami. Paradox prvního z těchto “pravidel” spočívá dle autorů právě v tom, že samotný “cool postoj” spočívá v odsuzování a ve vyhrazování se – jediný způsob, jak ho popsat je vyloučení toho, co “cool” není. (Pountain & Robins, 2000, str. 23)

S tím úzce souvisí i kapitola o “hipsterech” v knize *Kmeny* od Vladimíra Brože, Tomáše Součka a Karla Veselého. Ačkoliv toho nemá na první pohled mnou zkoumaná subkultura s hipstery, tedy lidmi “[kteří] volí Karla Schwarzenberga nebo chodí do Krymský (...) nebo nosej kšandy a plnovous”, jak hipstery trefně popsal Jakub Hošek z pražského kolektivu A.M. 180 v rozhovoru dokumentární adaptaci *Kmenů* [Projekt Kmeny, 2015], tolik společného, je nutno vzít v potaz, že termín “hipster” je, stejně jako “cool”, fluidní a mění se v závislosti na období, trendech a kulturním kontextu. Jak totiž v kapitole *Hipsteři* píše Karel Veselý, mezi hipstery má nevyčísitelnou cenu kulturní kapitál. Kulturní kapitál je pojem Pierra Bourdieua, který jej definuje jako soubor kulturních znalostí, které jedinec vlastní a díky kterým nabývá výhod a prestiž ve společnosti. Může nabývat různých podob, od vzdělání, přes znalost jazyka až po estetický vkus (Bourdieu, 1984, str. 114–115), který je zásadní právě pro hipstery, v podobě opovrhování masovými médii a orientaci na nezávislých či méně známých umělců či hudebníků (Veselý, 2014, str. 495–503), stejně jako u technařů a raverů jde o kontrakulturu zajímající se o alternativní životní styl.

Na Bourdieův kulturní kapitál navázala etnografka a kulturní socioložka Sarah Thornton v kapitole *The Social Logic of Subcultural Capital* termínem “subkulturní kapitál”, kde jej popisuje na příkladech klubové scény 80. a 90. let. Subkulturní kapitál je svým způsobem hybrid mezi sociálním a kulturním kapitálem, protože stejně jako u sociálního kapitálu se ten subkulturní vyznačuje sociálními vztahy, sítí a interakcemi v rámci dané subkultury (Bourdieu, 1984, str. 114), zatímco stejně jako u kulturního kapitálu jsou důležitou součástí toho subkulturního znalosti, dovednosti, vkus a hodnoty, které jsou v dané subkultuře oceňovány. V případě “clubberů” jde hlavně o znalost hudby a DJů, styl oblékání či účesů, zmíněná sociální síť, či třeba znalost nějakých specifických tanců. Jako formu subkulturního kapitálu autorka

nazvala právě “hip”, což je pojem velmi úzce spjatý s výše definovaným “cool”, který, ačkoliv není identický, rovněž znamená jakousi kulturní relevanci a orientaci v současných trendech v různých aspektech dané kultury. Subkulturní kapitál se váže především na účast jednotlivců ve svých subkulturách, stejně jako sociální kapitál na jejich sociální síť, od kulturního kapitálu se ale ten subkulturní liší tím, že nejde prakticky uplatnit mimo prostředí dané subkultury. Kulturní kapitál oproti tomu bývá uznáván ve společnosti obecně, navíc vezmu-li v potaz postupnou unifikaci společnost následkem globalizace. Sarah Thornton o klubové scéně, a vlastně celkově o subkulturním kapitálu, píše, že jsou velice závislé na tom, aby návštěvníci klubů “byli v obraze”, aby věděli, o co jde, aby byli “hip” a “cool”, nicméně, že je důležité umět rozeznat hranici mezi tím, když jedinec “je v obraze”, a kdy to jen předstírá. Jako příklad dává autorka patnácti a šestnáctileté dospívající, kteří takzvaně “tlačí na pilu” tím, že nadužívají slang či přehánějí své úbory. Zkráceně řečeno mají účastníci všech “cool” a “hip” subkultur společné to, že používají svůj kulturní a subkulturní kapitál, aby se mohli jakýmsi způsobem povyšovat nad konzumenty hlavního proudu a masových médií. (Thornton, 1995, str. 200–203) Jako příklady subkulturního kapitálu mezi pražskými technoři bych předpokládal bohatou sociální síť, osvojení si ideologie, nošení oblečení z druhé ruky či např. znalost tanců.

2 Metodologie

2.1 Cíl a výzkumné otázky

Jelikož zatím neexistuje akademická publikace, která by se současnou pražskou alternativní klubovou a rave scénou ze subkulturního hlediska zabývala, jako hlavní cíl mé práce jsem si dal za úkol zjistit, jak návštěvníci vnímají a reflektují subkulturní identitu. Hlavní výzkumná otázka tedy zní:

Jak technoři reflektují subkulturní identitu?

Otázka je sice poněkud široká a nekonkrétní, nicméně to kvůli faktu, že reflektovat subkulturní identitu lze mnoha způsoby. V tomto výzkumu se orientuji hlavně na aspekty jako angažmá, subkulturní ideologie, kulturní kapitál a estetický vkus. První vedlejší otázka, která se rovněž týká subkulturní identity, zní:

Vůči čemu se technaři jako subkultura vyhrazují?

Jak jsem psal výše, otázka se rovněž týká subkulturní identity, nicméně je její pozornost zaměřena na vymezování se. To totiž bývá v různých podobách, např. vymezení se vůči systému či autoritě, součástí každé kontrakultury, navíc i vymezení se dá popsat jako jistý způsob určování vlastní identity.

Jakou roli hraje pro technaře koncept “cool”?

Během prvního rozhovoru jsem si nemohl nevšimnout frekventovaného nadužívání slova “cool” a jeho zřejmou důležitost pro informátora. Když frekventovanost tohoto slova neutuchala ani u následujících rozhovorů, rozhodl jsem se mu věnovat druhou vedlejší otázku. Chtěl bych konkrétně zjistit, co technaři vnímají jako cool a jak moc jejich vnímání toho, co je “cool”, ovlivňuje jejich chování.

2.2 Výzkumný design

Pro tuto studii jsem zvolil kvalitativní přístup. Kvalitativní metodologie je vhodným nástrojem pro zkoumání subkultur, zejména kvůli důrazu na hlubší porozumění jevů, motivací či souvislostí. Subkultury bývají formovány hodnotami, postoji či chováním svých členů a kvalitativní metody mi pomohly získat komplexní vhled do smýšlení členů této subkultury. Zaměření kvalitativní metodologie spočívá v zachycení perspektivy a vnímání účastníků, díky čemuž mohu zjistit, v čem členství v této subkultuře spočívá. (Hendl, 2008, str. 46–48).

Data jsem sbíral za pomoci hloubkových polostrukturovaných rozhovorů, tedy metodou zajišťující rovnováhu mezi jakousi strukturovaností procesu rozhovoru a flexibilitou, jejíž výhoda tkví v možnosti přizpůsobit se a reagovat na nečekané

odpovědí ze stran informátorů, díky čemuž se do práce mohou zahrnout aspekty, které jsem při sestavování výzkumných otázek či tematických okruhů mohl opomenout. Zároveň poskytují možnost se informátorů doptávat a rozvádět zajímavá či pro výzkum důležitá témata. (Hendl, 2008, str. 125–128; 164–173)

Během rozhovorů jsem měl připravenou osnovu s okruhy otázek týkajících se témat, otázky jsem, jak již bylo zmíněno výše, přizpůsobil odpovědím informátorů během rozhovoru v závislosti na tom, jaká témata ve svých odpovědích zrovna otevřeli. Rozhovory jsem nahrával na mobilní telefon, poté jsem jejich znění přepsal do digitální textové formy, což jsem následně podrobil analýze v podobě kódování. Kódy jsem měl vytvořené dopředu na základě připravených okruhů otázek, nicméně během procházení dat jsem v nich identifikoval myšlenky, koncepty, vzorce a témata, se kterými jsem při přípravě nepočítal, některé z kódů tedy přibyly až během psaní této práce. S analýzou jsem, prakticky vzato, začal už během transkripce do textové podoby, kdy jsem si částí textu, které mě zaujaly, psal poznámky o případných kódech a korelacích využitelných v této práci.

2.3 Výběr informátorů

Do výzkumu se zapojilo 9 informátorů. Při výběru jsem se z jasných důvodů řídil především tím pravidlem, aby se jednalo o lidi, kteří jsou pravidelnými návštěvníky techno parties a raveů. Věkovou hranici jsem nestanovil, ale všichni informátoři jsou věkově v rozmezí 22–28 let. Původně jsem měl v plánu jako kritérium použít i to, aby se informátoři identifikovali jako “techaři”, “raveři” apod., ale vzhledem k faktu, že většina z nich se i přes svou frekventovanou účast na akcích tohoto typu “nechtějí škatulkovat”, jsem toto kritérium vynechal. Ačkoliv jsem měl původně v plánu rozhovory provádět přímo na techno akcích, kvůli jejich potenciální časové obtížnosti, případné intoxikaci informátorů, vyrušení v podobě DJe hrajícího informátorovu oblíbenou píseň či celkově kvůli degradaci kvality audionahrávky způsobené okolním ruchem, jsem dal přednost sbírání dat na klidnějším místě dle preference informátorů. Všechny probíhaly na území Prahy, buďto v informátorem preferované kavárně, u informátora doma, či ve dvou případech přes videohovor.

Informátory jsem sháněl během participace na třech různých ravech, s některými se znám od vidění, nikoliv ale osobně, zbytek informátorů jsem získal pomocí snowball metody, kdy jsem některé ze svých informátorů požádal o kontakt na další potenciální zájemce o rozhovor s domněnkou, že účastí informátorů mimo můj sociální okruh dosáhnou data větší variability.

jméno	věk	vzdělání	zaměstnání	bydliště (místo narození)
Jonáš	23	student VŠ	obsluha v kavárně	Praha
Milada	28	student Mgr.	soc. služby	Praha
Dalibor	22	maturita	cestovní ruch	Praha (Brno)
Libuše	23	Bc.	kultura	Praha
Štěpánka	25	student Mgr.	umění	Praha (Kyjev)
Marek	25	student Bc.	(nepracuje)	Praha
Petr	25	Bc.	marketing, PR	Praha (Čáslav)
Jiří	27	Mgr.	nezisková organizace	Praha (Kolín)
Ondřej	24	student Bc.	DJ, kultura	Praha (Mladá Boleslav)

Mezi informátory dominovalo vysokoškolské vzdělání či studium vysokých škol různých zaměření, jen jeden z nich má pouze maturitu. Ačkoliv téměř všichni žijí v Praze, šest z devíti informátorů se do Prahy přistěhovalo až v průběhu života, v jednom případě byl informátor dokonce ukrajinského původu. Jedním z informátorů je DJ, který na techno akcích hraje.

Před rozhovory jsem informátory obepsal s prosbou, zda by se chtěli svými rozhovory podílet na mé práci či zda neznají někoho, kdo by měl také zájem. Ve zprávě jsem stručně představil téma, přibližnou délku celého intervia a fakt, že celý hovor budu nahrávat, to jsem nicméně zopakoval na začátku každého rozhovoru při žádosti o informovaný souhlas.

2.4 Rozhovory

Dohromady jsem tedy provedl 9 hloubkových polostrukturovaných rozhovorů. Ty jsem sbíral mezi únorem a červencem 2023, trvaly mezi 20 a 50 minutami. Kvůli faktu, že se zaměření mého výzkumného tématu, i v období sbírání rozhovoru, od původního projektu měnilo, s každou změnou jsem okruhy rozhovorů přizpůsobil, aby lépe odpovídaly aktuálnímu výzkumnému problému této práce. Do výzkumu jsem i tak ale zahrnul rozhovory z rané fáze výzkumu, jelikož i přes menší či větší změny v tématech podali informátoři informace související s aktuálním tématem.

Rozhovory, jak již jsem psal výše, jsem začínal krátkým představením tématu a žádostí účastníků informovaný souhlas, který jsem od všech informátorů obdržel. O výskytu okruhů otázek zabývajících se konzumací návykových látek jsem účastníky informoval v rámci krátkého představení výzkumného tématu, i přes fakt, že jsem je již předem informoval o anonymizaci, jsem dal důraz na fakt, že pokud se jim na cokoliv z pro ně citlivých otázek nebude chtít odpovídat, můžeme otázku přeskočit či rozhovor ukončit, žádný z informátorů toho však nevyužil. Rovněž jsem se po skončení rozhovorů informátorů doptával, zda ví o čemkoliv, co jsem v otázkách nezmínil a co by jim v rámci probíraného tématu přišlo důležité. Od několika informátorů jsem dostal cennou zpětnou vazbu, které jsem využil při upravování otázek. Kvůli předpokladu, že se informátoři lépe rozhovoří a nebudou se cítit, jak na policejním výslechu a také kvůli faktu, že se ve všech případech jednalo o informátory v podobné věkové kategorii, jako já, usoudil jsem, že lepších výsledků dosáhnu, budu-li rozhovory samotné provádět neformálně. Automaticky jsem tedy informátorům tykal, proti čemuž žádný z dotazovaných neprotestoval, zároveň jsem pro odlehčení atmosféry rozhovory inicioval jednoduchými, až nezávaznou

konverzaci připomínajícími otázkami tázajících se toho, zda informátoři v poslední době navštívili nějakou techno akci, která se jim líbila. Postupně jsem pokládal komplexnější otázky, které mnohokrát vyžadovaly informátorovo zamyšlení se nad tématem, rozhovory jsem zakončoval otázkami o demografických parametrech informátorů.

2.5 Etika

Jelikož se tato práce zabývá tématem, které je, kvůli zmíněnému užívání zakázaných látek či pořádáním ilegálních ravů, na hranici zákona, potýkal jsem se s etickými dilematy. Zdůrazňuji tedy, že má práce neospravedlňuje zmíněné ilegální činnosti, cílem této práce je pochopit subkulturu a její zkoumané aspekty a tedy poskytnout akademickému prostředí pohled na toto téma. Jelikož se nepovažuji za “křeslového antropologa⁵”, účast na ilegálních akcích byla pro získání hlubšího vhledu, porozumění zkoumané subkultuře a dosažení konkrétních výzkumných cílů stěžejní. Rovněž, jak jsem zmínil výše, jsem před jednotlivými rozhovory informátory ujistil, že je účast na rozhovorech dobrovolná, poskytl informace o tématech a cílech výzkumu a požádal je o vyjádření informovaného souhlasu. Také jsem je ujistil o mém respektu vůči jejich soukromí, tedy, že jejich svědectví je součástí důvěrného vztahu mezi jimi a mnou – mým etickým závazkem je chránit jejich identitu, což zahrnuje i neposkytování informací o nelegálních činnostech bezpečnostním složkám, např. policii.

2.6 Sebereflexe

Zde bych rád probral veškeré nedostatky či pochybení, kterých jsem se během výzkumu dopustil. Jelikož jsem v průběhu výzkumu potýkal s problémy ohledně teoretického ukotvení a zaměření jsem frekventovaně měnil, snažil jsem se být otevřený novým informacím o změnách v perspektivě, za které vděčím jak některým z informátorům, tak i vedoucímu práce či Mgr. Alžbětě Wolfové, PhD, lektorce bakalářského semináře.

---

⁵ pejorativní pojem z anglického “armchair anthropologist” označující antropology, kteří své výzkumy provádějí z “pohodlí křesla”, aniž by se přímo účastnili sběru dat

Během sbírání dat ve formě rozhovorů jsem rovněž také pochybil tím způsobem, že pro získání odpovědí týkajících se toho, co informátoři vnímají jako “cool”, jsem mohl některé otázky podávat lehce sugestivně, ale to pouze v případech, kdy informátoři mnou zkoumaný aspekt sami nezmínili, nicméně pro zodpovězení mých výzkumných otázek to bylo i tak nutné.

Dalším z nedostatků je omezená reprezentativita vzorku – vzhledem k omezeným zdrojům jsem nebyl schopen provádět rozhovory na širším spektru účastníků, což značně omezuje zobecnění výsledků na celou subkulturu. S tím se pojí i žánrová rozmanitost jednotlivých akcí, které, i přes fakt, že mimo techno, jakožto hudební žánr, mohou být zaměřené např. na trance, tech-house, hardstyle či ambient, nazývám všechny souhrnným termínem “techno” či “rave”, to ale nicméně z toho důvodu, že se vzorky účastníků na akcích různých žánrů liší minimálně, jelikož mnozí účastníci vnímají ravy spíše jako sociální událost, kde nedávají takový důraz na hudbu, viz následující kapitola.

Rovněž si myslím, že pokud by se můj výzkumný vzorek sestával pouze z lidí, kteří sami sebe označí jako “raver” či technař (což o sobě, jak jsem již zmínil v části o výběru informátorů, řekli jen někteří ze zúčastněných), dosáhl bych reliabilnějších výsledků. Zároveň si ale myslím, že takto aspoň dosáhnu zajímavých poznatků, jelikož i přes fakt, že se sami jako členové subkultury nepovažují, stále se jedná o pravidelné účastníky.

I přes výše uvedené nedostatky jsem ale stále přesvědčen, že tato práce přispěje akademickému prostředí k hlubšímu porozumění subkultury raverů.

3 Zjištění

3.1 Drogy

Jedním z překvapivých zjištění, na které jsem přišel až během analýzy, je fakt, že čtyři z devíti, což je tedy téměř polovina ze zúčastněných informátorů, bez vyzvání uznali, že jim techno připadá nudné. To, že na ravy chodí primárně ze socializačních důvodů, než kvůli hudbě, mě nepřekvapuje, ostatně jsem to předpokládal u většiny informátorů – zejména kvůli mé osobní zkušenosti, kdy kolikrát sám dávám přednost socializaci. Co mě oproti tomu ale překvapilo, byl fakt, že i přes frekventovanou účast na hudebních akcích zaměřujících se přímo na techno, nemají k technu jako takovému čistě kladný vztah.

“(…) Ono mě to techno zas tolik nebere, radši mám nějaký ty gabbery nebo hardcory⁶, takže preferuju tohle, ale občas si na nějaký ten techno rave zajdu, přijdou mi cool a i když mi ta hudba přijde nudná, je vždycky to taková fajn příležitost potkat nějaký nový lidi nebo kámoše.” – Ondřej

Tři ze čtyř zmíněných informátorů dokonce společně se socializací uvedli jako jednu z hlavních motivací užívání ilegálních psychotropních látek.

“(…) Techno celkově mi přijde vlastně dost takový nudný, nebo jako, je v pohodě, ale většinou, když to není něco tvrdšího, tak na to ani netancuju, nechápu, jak na to zvládá někdo tančit celou noc. Ale ráda chodím prostě na ty akce si dát třeba emko a felit s kámošema, nebo se s někým novým skámošit (…)” – Libuše

“(…) Dlouhou dobu jsem se potýkala s tím problémem, že jsem chodila na akce, který víceméně vybírali moji kámoši nebo který byly populární mezi mýma kámošema. A později jsem si uvědomila, že mě ta hudba vlastně nikdy

---

⁶ subžánry EDM, které se oproti technu vyznačují vyšší rychlostí, výraznými basovými linkami a energičností

nebavila a že jediný, co mě na tom bavilo, byli ty lidi a případně jako drogy.” – Štěpánka

“(…) Ale je to pro mě hlavně o tom, jaký jsou tam lidi a často je to pro mě o tom, čím se sjeDEM.” – Marek

Užívání zakázaných látek jako součást účasti na ravech ale neuvedli pouze tři výše zmínění informátoři, kteří to bez vyzvání zmínili v kontextu motivace návštěvy akce, ve skutečnosti všech devět respondentů sdělilo, že téměř vždy při účasti na ravech konzumují zakázané psychotropní látky – výpověď informátora Jiřího byla unikátní v tom, že syntetické drogy na ravech užívá jen příležitostně, přednost dává marihuaně, kterou ale zase užívá téměř každodenně. Zbylých osm informátorů nicméně uvedlo, že téměř při každém ravu, kterého se účastní, užijí buď MDMA, amfetamin či ketamin – tyto tři látky byly až překvapivě často zmiňovány většinou informátorů. Mimo tyto látky zmínili informátoři Štěpánka, Libuše a Ondřej jako své oblíbené drogy z řad psychedelik, jmenovitě LSD a lysohlávky, v případě Ondřeje ještě 2CB, jejich užívání si ale zpravidla nechávají na jiné příležitosti, opět s výjimkou Ondřeje, který psychedelika užívá i na rave, když zhodnotí, že k tomu panuje příznivá atmosféra.

Zajímavým úkazem je fakt, na otázku ohledně toho, zda je podle informátora užívání drog součástí rave kultury, odpověděli všichni z dotazovaných kladně – u tří informátorů k tomu došlo dokonce ještě dříve, než jsem se na to stihl zeptat, tedy u otázky na samém počátku rozhovoru týkající se informátorovy definice raverské subkultury. Informátorka Milada dokonce jako první společný znak pro celou subkulturu uvedla rekreační užívání ketaminu.

“No, přijde mi, že asi, že užíváme keťák.” – Milada

“(…) Na těch letech akcích se často berou drogy, takže asi to už je součástí té kultury, říkat je to sice divný, ale o rasta lidech a prostě fanoušcích reaggae se vím, že jsou s hulením⁷ taky hodně spjatý, myslím, že je to tady podobně.” – Dalibor

---

⁷ kouřením marihuany

Poněkud očekávaně, vzhledem k faktu, že se techno akce zpravidla začínají až po desáté večer a tanec vyžaduje energii, uvedla většina informátorů jako hlavní důvod užívání zakázaných látek jejich stimulační povahu, která účastníkům umožňuje zůstat déle vzhůru, a celkově obohacení o příjemný zážitek z party, jak již právě kvůli té energii na tanec, tak i kvůli příjemnějšímu požitku z hudby.

“Jojo, pak si ty lidi víc dokážou užít a vnímat tu hudbu. A to je podle mě hlavní a nějaká podle mě. Řekla bych, že jako emocionální uspokojení.” – Ludmila

Informátor Jonáš zároveň uvedl i sociálně jevový aspekt, kdy nejen, že je užívání ilegálních látek normalizováno, ale podle něj dokonce i podporováno pořadateli.

“Prostě se to tam může, vid', nikdo na tebe nekouká, jako na feťáka a přinese ti to dobrej stav, takže to prostě mezi náma není stigmatizovaný, jako ve zbytku společnosti. Navíc některý akce, mi přijde, že k tomu doslova vybízej, třeba na [upraveno] mívaj vždycky takový fetovací koutky s lampičkama nebo na [upraveno] zas na stolech měli jako součást výzdoby prostě regulerně zrcadla na stolech⁸.” – Jonáš

3.2 Subkulturní ideologie

Dalším častým znakem subkulturní povahy raverů, který informátoři označili jako důležitý, je levicové a progresivní myšlení, informovaný a vědomý postoj aktivně se zajímající o sociální spravedlnost. Často zmiňovaným aspektem je nulová tolerance menšinově orientované diskriminaci, především tedy vůči zástupcům řad LGBTQ+. Pro mnohé informátory je tento fakt zásadní a díky němu upřednostňují tuto scénu před ostatními – s tím souvisí i hojně zmiňovaný pojem “safe space”, tedy prostředí aktivně utvářeno tak, aby poskytovalo bezpečné a inkluzivní místo všem účastníkům, to vězí zejména v respektu a oslavování diverzity a potlačování jakékoli formy výše zmíněné diskriminace.

---

⁸ jako podložky pro rozemnutí a naporcování látek v rámci přípravě k např. nasální inhalaci

Ačkoliv jsem očekával, že na otázku týkající se subkulturní ideologie odpoví značná část informátorů tak, že je zde hojně zastoupení levicově smýšlejících jedinců, velmi mě překvapilo, že levicové názory jako součást subkultury uvedlo všech devět dotazovaných. Lze tedy říci, že, alespoň na základě výpovědi tohoto vzorku, se o součást subkulturní ideologie skutečně jedná. Dalším z často zmiňovaných aspektů, který souvisí s progresivitou a safe space, je rovněž údajné vysoké zastoupení LGBTQ+ jedinců a hlavně genderová neutralita a rovnost, kdy se podporuje individuální vyjádření sama sebe bez jakéhokoliv negativního hodnocení pramenícího z očekávání se základem v zajetých genderových stereotypech.

“No pro mě osobně třeba hodně důležitý, že jsou jako často queer⁹ a ty jako společenský skupiny mi přijdou docela provázaný a je to často jako safe space právě pro pro tady tu skupinu lidí, takže určitě spoustu z nich bude i jako LGBT. A ten zbytek třeba s tím nebude mít problém.” – Jiří

S pojmem safe space souvisí i harm reduction, což je přístup zaměřující se na minimalizaci škod vzniklých nezodpovědným užíváním látek a který, narozdíl od prohibice, užívání drog neodsuzuje, ale poskytuje informace či podporu snižující rizika užívání drog.

“(…) Že vám tam, nevím, zaříděj jako kondomy a banány¹⁰ a jsou prostě vůči vám jako hodně citliví a chápaví a je to sympatický, věřím, že stát se mi něco ošklivého na takovýhle akci, tak bych se nebála poprosit o pomoc a věřím, že bych tu pomoc dostala. A v tom klubu¹¹, já nevím, v klubu mi ještě třeba řeknu, že si za to můžu sama a mám jít do prdele. (...) přijdeš na rave, máš chlupatý podpaží a vlastně ho tam mají všichni chlupatý a všem je to úplně jedno a když do toho nemáš chlupatý, tak jim to taky jedno. Je jim jedno jakou máš orientaci, jakej máš gender. Naopak to respektují.” – Štěpánka

---

⁹ původně hanlivé označení, které se v současnosti používá v LHBTQ+ kontextu pro identitu člověka nezapadajícího do tradičního binárního pojetí genderu nebo sexuality

¹⁰ Harm reduction stánky většinou disponují nakrájeným ovocem, tabletami horčíku, kondomy či čistými brčkami, aby se při nasátní inhalaci drog zamezilo užívání kontaminovaných srolovaných bankovek.

¹¹ Informátorka se vyhrazuje vůči mainstreamovým klubům.

“(…) Samozřejmě tam pravidla jsou, ale to jsou spíš jenom takový morální principy, jakože “chovej se ohleduplně, žádný sexuální obtěžování, respektuj ostatní, když vidíš, že je někomu blbě a je sám, zeptej se, jestli je v pohodě” a tak dál, což je podle mě skvělý a nevím, asi mnohem důležitější, než hromada zbytečnějších zákonů v český legislativě.” – Jonáš

Domnívám se se tedy, že samotná existence a výskyt harm reduction stánků potvrzují normalizovanost rekreačního užívání drog v této subkultuře. V několika případech právě toto politicko-sociální přesvědčení a přítomnost harm reduction stánků přispívá k tomu, aby akce soustředící se na safe space, byly informátory vnímány jako více “cool”, než jiné, např. z hlavního proudu.

“Když srovnám tyhle lidi a lidi z běžný párty, tak mi určitě přijdou tihle víc cool, protože, zase znovu se opakuji, jsou to jako open minded¹², většinou lidi liberálně zaměřený především. Si nedokážu úplně představit situaci, že by na mě nějaký náš raver mohl třeba pičovat kvůli mojí národnosti, nebo že by na mě byl nějak výrazně sexistickéj.” – Štěpánka

“(…) Líbí se mi, že je tam tolik lidí v pohodě, že pokud se nechováš jako čůrák, tak je všem jedno, co děláš, jak se chováš.” – Ondřej

3.3 Vymezení se

Vymezení vůči právě zmíněnému hlavnímu proudu, též mainstreamu, nebylo ojedinělé. Je zde patrná analogie s zmiňovanými tématy, zejména “coolness” a “hipstery”. Jak jsem již zmínil v kapitole *Coolness a subkulturní kapitál* v teoretické části, mladé samozvané “cool” subkultury se dle Pountaina a Robinse vymezují vůči něčemu dominantnímu, ať je tím autorita státu či rodičů nebo konzumní a masová kultura. (Pountain & Robins, 2000, s. 19)

Další skupina, vůči které se dotazovaní raveři vymezují, jsou takzvaní “rave TikTokeři”, tedy uživatelé sociální sítě TikTok, kteří, ačkoliv ravy a kluby navštěvují, jsou informátory vnímáni jak “pozěři” – to zpravidla kvůli faktu, že svou účast na

---

¹² s otevřenou myslí

ravech dokazují natáčením videí, která následně sdílejí na TikToku, jehož algoritmus videa doporučuje širší veřejnosti, tedy i “normíkům”¹³, což narušuje utajenost, underground a exkluzivitu techno scény – krátce řečeno, “rave TikTokeři”, kteří se na internetu stylizují jako technaři, aby se jim dostalo uznání dalších uživatelů zmíněné sociální sítě. Kromě výše uvedeného zveřejňování videí z párty rovněž sdílejí návody, jak se obléct, aby se jedinec dostal přes pověstně přísnou vstupní ochranku do berlínského klubu Berghain, které podle informátorů vězí především v nošení černých kožených bund či kabátů, slunečních brýlí a doplňků s řetězy.

“Nejradši tam mám ty lidi, který se oblíkaj víceméně tak, jak se oblíkaj jako čistě v civilu, takže ne, že se na tu akci prostě vyšperkujou všema možnýma pičovinama a hlavně kůží, kůže mi vadí hodně, a myslím si, že to akorát naplňuje takovej ten hodně zajetej stereotyp. (...) Takovej ten týpek z TikToku (...) vidíš ho úplně všude, většinou když je u bajkáče¹⁴ akce, tak tam je prostě on. On postuje vždycky na svém profilu jako “going a secret location”. Takovej baret a prostě koženou bundu a jakoby furt dělá videa o secret rave, ale prostě nejsou secret ani, jsou v nějaký m klubu. (...) A pak tam dělá jakoby rave outfity¹⁵ (...) Nepřijde mi on cool jako člověk, protože se snaží až moc bejt něco, co není.” – Libuše

Zmíněné černé oblečení s řetězy je mezi informátory zřejmě považováno jako přímo stereotypní vyobrazení současného technaře.

“Až moc jako řeší poměry černý vůči jiným barvám a řetězů nalíčení (...)” – Štěpánka

“Podle mě jsou stereotypický technaři takoví ty v černým a s řetězovejma ledvinkama, což vlastně ale ani není tak alternativní.” – Dalibor

“(…) Nejsou všichni oblečení jenom tak jako v černým s řetězema (...)”
– Milada

---

¹³ lidé řídicí se konvenčními a mainstreamovými normami

¹⁴ klub Bike Jesus na pražské Štvanici

¹⁵ oblečení

“(…) Třeba na Instagramu, kde je strašně moc lidí oblečených v černým oblečení se slunečníma brejlema, řetězama, všichni vypadají úplně stejně. A vlastně najednou jsou z nich úplně obyčejný lidi, protože jich je strašně strašně moc.” – Marek

Jejich potřeba sdílet s cizími lidmi na internetu, že jsou součástí davu v exkluzivním prostředí, které vnímají jako “cool”, čímž ale vědomě či nevědomě odhalují širšímu nezasvěcenému okolí, společně s neoriginálními a stereotypními (jak je popsali výše citovaní informátoři) úbory, by mohla indikovat absenci jejich subkulturního kapitálu. Pokud je totiž důraz na vymezení se vůči hlavnímu proudu opravdu součástí subkulturní ideologie, rozšiřují tím povědomí o techno a rave komunitě do mainstreamových kruhů, což může vyústit např. v apropiaci hlavním proudem a komercializaci “rave stylu”, což už se ostatně stalo např. na fast-fashionovém¹⁶ internetovém obchodě Shein (Liu, 2022). Zároveň, jak psala Sarah Thornton, je pro subkultury důležité, aby jejich účastníci byli “v obraze”, tedy, aby měli subkulturní kapitál a nějakým způsobem chápali subkulturní ideologii – jako typické “pozéry” použila za příklad teenagery, na kterých je poznat, že nadužívání slangu a výběr oblečení nemyslí upřímně. (Thornton, 1995, str. 203) Lze to použít jako analogii pro “rave TikTokery”, kteří se snaží veřejnosti předvést, jak jsou díky účasti na techno akcích “cool”, přestože nedisponují subkulturním kapitálem.

“(…) Už jenom to, že se člověk třeba točí na nějaký instagram storička a dá ostatním na obdiv, že prostě jako on tam byl (...) nechci říkat, že to dělají jako primárně proto, aby byli cool, ale určitě to tam nějak je.” – Petr

Zároveň porušují i jedno z hlavních “pravidel coolu”, pramenící ze samotného významu “cool”, tedy za každou cenu zachování chladné hlavy¹⁷, nonšalance a nenucenosti (Pountain & Robins, 2000, s. 30), protože pokud si informátoři jejich příspěvky na TikToku interpretovali správně, tak jejich poselství, které by tedy spočívalo ve chlubení svou účastí na párty pravděpodobné spojené s ponocováním a

---

¹⁶ obchodní model oděvního průmyslu zaměřující se na nízkonákladovou a rychlou produkci, snažící se co nejrychleji reflektovat soudobé módní trendy, což se může negativně podepsat na životním prostředí či pracovních podmínkách zaměstnanců

¹⁷ chladné = anglicky “cool”

konzumací drog, výše zmíněná pravidla nesplňuje – domnívám se totiž, že to postrádá právě tu autenticitu a nenucenost.

Výše popsaná kritika “rave Tiktokerů” od informátorů by se rovněž dala popsat pomocí konfliktu popisovaným v kapitole *Subkultury* v teoretické části mezi mladšími a staršími členy subkultury a tedy jejich odlišeným pohledem na důležitost ideologie a stylu, jak psal Heřmanský a Novotná – mladší členové s méně subkulturním kapitálem a nižší znalostí subkulturní ideologie budou staršími, nebo alespoň subkulturní ideologie znalejšími členy zesměšňováni a nazýváni pozéry, protože je ze subkultury zajímá především styl.

Mimo “rave TikTokery” informátoři rovněž kritizují druhý extrém, tedy ravery s vysokým subkulturním kapitálem, kteří jsou ale natolik přesvědčeni o své “coolness” natolik, že se považují na nadřazené – to totiž podle dotazovaných, tak i podle Pountaina a Robinse, “cool” není. (s. 23) Informátoři totiž mimo domyšlivosti kritizují i jejich neupřímnou pózu spočívající v předstírání jimi vnímaného ideálu “cool” v podobě seriozity jejich sebe prezentace, což je, stejně jako jedinců s nízkým subkulturním kapitálem, tedy “rave TikTokerů”, pouhá póza.

“Připadaj si prostě moc cool na to, aby nějak vzali tvoji přítomnost v potaz (...) Samí jako DJs a že jako už hrajou v takovejch těch dobrejch klubech a tak, nevím jako, jestli už se se mnou třeba nechtějí tolik bavit, že už jako pokročili dál, než jsem já, tak mám někdy z toho takovej pocit, že jsou prostě až příliš cool na to, aby jsme se spolu mohli nějak bavit. (...) Na sociálních sítích maj takový jako strašně cool pózy, že jako se třeba ani nesmějou a tak.”
– Milada

“Čím větší jste v tý komunitě, tím víc vám to prokazatelně stoupá do hlavy.” – Štěpánka

“(…) Nějaký lidi z [upraveno] jsou s tou svojí coolovitou až bolestivě pretenciózní. Takový ty, co když je pozdravíš, tak obrátěj oči v sloup, protože nejsi dost cool.” – Ondřej

Informátoři zároveň kritizovali exkluzivitu některých klubů či kolektivů, konkrétně jejich face check¹⁸ opatření, které znemožňuje vstup do klubu či na rave lidem nespĺňující podmínky pro vstup, ať už se jedná o nevhodné oblečení, tak třeba i neznalost odpovědí na otázky hlídače vstupu ohledně vystupujících DJů. Někteří to nazvali pózou, díky které se mohou pořadatelé za pomoci uměle vyvolaného pocitu exkluzivity cítit nadřazenější.

“Hmm, tak to mi přijde, že ta cool věc by byla, aby byly ty akce otevřené všem, ale ne vždycky to tak bejvá. Občas je to až takový trochu elitářský, prostě ne všichni cool lidi jsou třeba hodný na ostatní, jsou elitářský vůči těm necool, protože je pro ně ten pocit coolovosti důležitěj, mi přijde, takže budou gatekeepovat.¹⁹” – Dalibor

“(…) Berghain, kam tě pouštěj podle outfitu, což mi přijde jako trošičku ubohý (…). A neumí si to užít, aniž by na sobě měli nějakou masku estetická nasazenou.” – Štěpánka

Úsměvná byla lehce si protirečící výpověď informátora Ondřeje, který, ačkoliv na začátku rozhovoru vyjádřil sympatii k alternativitě a nekomerčnosti techno akcí, se v cca. 21. minutě rozhovoru začal rozčilovat nad opatřeními znemožňující účast komukoli.

“Jo, tak samozřejmě, že [bych rave označil slovem “cool”]. Přijde mi cool, jak je to prostě trochu ten underground, že o tom neví moc lidí z hlavního proudu, (…). A jak na akcích dělaj ten face check? Na co si kurva hrajou? You must be at least this cool to enter. Fakt šaškárna. Bohužel tahle samozvaná smetánka tvoří většinu akcí (…).” – Ondřej

Je však třeba uznat, že aspekt, který měl Ondřej namysli, bylo odmítnutí vstupu na základě vzhledu či úboru, nikoliv neznalosti vystupujících. Navíc face-check může zároveň sloužit jako nástroj pro zachování safe space v prostorách rave či klubu a ačkoliv jde sice o předsudky, mezi informátory panuje přesvědčení, že potenciál

---

¹⁸ proces, při kterém se u vstupu do klubu provádí vizuální kontrolu návštěvníků, jak plnoletosti, tak i dress code či jiné parametry

¹⁹ omezování přístupu ke zdrojům, informacím, lokaci či komunitě na základě různých kritérií

narušovat safe space budou mít spíše alkoholem intoxikovaní návštěvníci mainstreamových nočních klubů.

“Když o některých akcích ví málo lidí, protože tam pak chodí lidi, se kterými si nejvíc rozumíš a je pak menší pravděpodobnost toho, že se tam právě dostane třeba ožralej jako chlapík, co nerespektuje cizí osobní prostor” – Štěpánka

Nevpuštění do prostoru na základě oblečení tedy v takovém kontextu smysl dává, jelikož existuje pravděpodobnost, že alternativně vypadající člověk bude mít více subkulturního kapitálu a bude tedy i napomáhat v udržování safe space více, než konvenčně oblečený člověk.

“Ankali, kdy prostě jsou tam vyhazovači a je to jako hodně exkluzivní, člověk by si řekl, že je to cool. Můj názor je na to takovej, že je to vlastně trochu moc. Na druhou stranu to prostě chápu, že tam nechtějí lidi, který by byli třeba jak obtížnej hmyz. (...) Fakt je na těch akcích nejhorší, když tam prostě pískaj, pořvávají a povídají si jako erasmáci, když všichni ostatní vnímají tu hudbu a nemluví do toho.” – Libuše

Zajímavým poznatkem přispěl informátor Jiří, který v exkluzivitě a face check opatření v vidí marketingový tah, kdy se pořadatelé či provozovatelé klubů snaží uměle vytvořeným pocitem exkluze nejen přilákat zájemce, ale i si okolo sebe vybudovat jakousi pověst.

“Já si myslím, že určitě [exkluzivita přispívá k tomu, aby to bylo cool], že třeba z nějakýho marketingovýho pohledu je to i jako Berghain, [u kterého] se aspoň říká, že jako teď už se tam ve finále dostane úplně každej a lidi si to tam natácej. Přitom jako ještě půl roku zpátky všichni věřili tomu, že ti přelepí jako kameru a stojí tam obrovskou frontu.” – Jiří

Další skupinou lidí, vůči které se technaři vymezují, jsou teknaři. Ačkoliv současná alternativní rave scéna z tekna vychází (Smetana, 2021, str. 11–13), dochází často z pohledu jak široké veřejnosti ke generalizaci veškerých venkovních ravů jako “technopárty”, přičemž žánrově hudba hraná na free parties (“teknivalech”), tedy

tekno, se od techna jistými aspekty liší. Rozdíly jdou pozorovat ale hlavně subkulturně, viz následující rozhovory.

Mimo hudebního aspektu, kterým se v této práci nezabývám, jde totiž odlišné subkultury. Teknaři jsou dle informátorů zpravidla starší, postrádají kulturní kapitál, jinak se oblékají a užívají jiné návykové látky – nejčastější zmíněn byl metamfetamin. I přes levicové aspekty a odporu proti systému se však ideologie obou subkultur liší – informátoři často uvedli absenci safe space na freeparty jako hlavní důvod, proč preferují účast na techno ravech. S tím souvisí i domnělá normalizovanost užívání některých látek – ačkoliv totiž všichni informátoři uvedli, že by vědomě nepožili metamfetamin, je podle nich jeho užívání mezi teknaři normalizované.

“Na techna podle mě choděj prostě lidi, který se třeba aspoň trochu vyznaj v moderních trendech, na tekna oproti tomu choděj prostě pikaři²⁰ s dredama, trochu – s prominutím – burani.” – Jonáš

“Beru to jako vývoj trošku a přijde mi, že se tam trošku jako zasekli, no jakože určitě to je taky fajn, ale nepřijde mi to minimálně třeba tak progresivní jako společensky. Tou jako kulturou těch lidí, co tam choděj. (...) Že to je takovej Ortel elektronický muziky. Že to je takový jako přístupnější. Ta hudba je míň náročná. Jsou to často prostě jenom jako repetitivní, nějaký kicky. I nejdůležitější je, že to je nahlas. A jako nevím válej se tam jako v bahně a chodí si šahat na repráky koukaj do spirál. Přijde mi to takový jako takový hodně jako zjednodušený, no.” – Jiří

“Líbí se mi ta myšlenka, je to taky prostě rebelský, prostě autonomní nekapitalistická zóna, někdy bych na nějaký určitě z prdele zašel. Ale jinak nevím, je to prostě takový, že tam bude určitě hodně nějakých starejch špinavých pikařů, já to nechci takhle říkat, to zní ode mě hnusně, ale prostě nevím, takhle to cejtim a vim, že bych se mezi těma lidma necejtil dobře. Není to prostě safe space.” – Ondřej

---

²⁰ uživatelé metamfetaminu

“(…) že jsou na piku a tak to úplně mi z toho není, tak hej, že necítla bych se tam moc bezpečně, protože tady tady mi vlastně přijde na těch našich cool rave akcích lepší, že že to jsme všichni v podobný věkový kategorii.”

“Asi určitě by se tam dávali perník,²¹ no.” – Petr

Na otázku, co by informátoři podle sebe označili, že je více cool – jestli techno, nebo tekno – odpovědělo šest informátorů, že techno. To akorát potvrzuje teorii Pountaina a Robinse o džínových bundách, tedy, že ač mohli být v devadesátých letech teknaři vnímání, jako cool, v současnosti jsou nejen vyšším věkem, ale i dle slov informátorů i zaostalým kulturním kapitálem či braním pervitinu, vnímání jako méně “cool”. Většina informátorů zároveň stanovila, že nemá v plánu se kdy na freeparty podívat a pokud ano, tak akorát v rámci pozorování s přáteli, nikoli v rámci ztotožnění se s místní kulturou či seriózního užívání si hudby.

“Já jsem člověk, kterýho strašně baví bizáry, takže asi podle mě fakt pokud jako budu se svýma jako blízkejma kámošema, tak ráda zajdu za starejma pikařema a mám z toho prostě zážitek jako třeba na celý život.” – Štěpánka

“Tekno je prostě stejný už od 90. let a tehdy to asi mohlo být cool, ale teď je to prostě podle mě už jen taková umírající mašťárna.” – Ondřej

Závěr

Cílem práce bylo zjistit, jak lidé participující se na současné pražské alternativní klubové a rave scéně (zkráceně “technaři”) vnímají scénu jako subkulturu. V teoretické části jsem představil několik konceptů pro tuto práci nezbytných. Stěžejními byly např. subkulturní kapitál Sarah Thortonové a “cool” Pountaina a Robinse, nicméně za nejdůležitější část práce považuji výzkum samotný. Analýza dat,

---

²¹ slangový výraz pro metamfetamin

kteřou jsem prováděl na devíti polostrukturovaných rozhovorech, mi pomohla nahlédnout do různých aspektů subkultury, od typických znaků až po vymezování se vůči jiným skupinám.

Odpovědi týkající se hlavní otázky, tedy toho, jak technaři reflektují subkulturní identitu, má více odpovědí na základě tematických okruhů. Prvním a pravděpodobně nejzákladnějším způsobem jejich reflexe je angažmá, tedy účast na scéně jak pasivně, tak aktivně a to tedy nejen účastní na akcích, ale i pořádáním, vystupováním apod. O tom svědčí zejména fakt, že někteří z informátorů navštěvují akce primárně kvůli jejich sociální stránce, ne ani tak kvůli hudbě. Psát tedy, že dalším z aspektů reflexe je estetické cítění, je lehce diskutabilní, zejména tedy kvůli právě zmíněné hudbě, nicméně i přes to jej mezi aspekty zahrnuji.

Dalším z důležitým aspektů je společná subkulturní ideologie. Jde zpravidla o progresivní, liberální a levicové smýšlení s ohledem na rovnoprávnost marginalizovaných skupin a na revoltu vůči systému. V rámci toho je tedy důležitým prvkem subkulturní ideologie smysl pro toleranci a rovnost – toho se v rámci rave dosahuje skrze tzv. safe space, tedy prostoru s nulovou tolerancí jakkoliv motivované diskriminace. Zmíněná revolta proti systému se projevuje i jinými způsoby – jak účastí na ilegálních (či pololegálních) akcích, tak i užíváním zakázaných psychotropních látek (zejména MDMA, amfetamin, ketamin). Drogy byly dokonce některými informátory vyjmenovány jako první pojící aspekt pro celou subkulturu. Nicméně se nedomnívám, že by obliba drog u technařů pocházela z tlaku vrstevníků, ale spíše kvůli funkcím drog, tedy stimulaci či dobré náladě. Konzumaci zakázaných látek jim zároveň povoluje jejich subkulturní ideologie, která se místo prohibice zaměřuje na společenskou rovnost udržovanou v rámci bezpečného prostředí a odporu vůči systému, jehož součástí jsou i zákony zakazující drogy.

Vizuální styl je další důležitou součástí subkultury, nicméně v tomto kontextu se informátoři vyjádřili spíše pohrdavě vůči stereotypním vyobrazením technařů na sociálních sítích a kladli důraz na projevy originality a individuality. Nošení stereotypního technařského oblečení, tedy např. černé kožené bundy a ledvinky s

řetězem, totiž dle informátorů není autentické a tím pádem jimi není vnímáno jako “cool”. Oproti tomu je “cool” osvojení si subkulturní ideologie – jak již podle definice “cool” od Pountaina a Robinse, které spočívá v rebelivosti a kterou raverská subkulturní ideologie svou kontrakulturní povahou splňuje, tak i podle definice subkulturní ideologie dle Sarah Thornton. Podle ní jsou subkultury závislé na tom, aby jejich účastníci disponovali subkulturním kapitálem, jehož důležitou součástí je mezi technaři právě i osvojení si ideologie, alespoň na základě výpovědí mých informátorů.

Celkově by se na základě výpovědí by se dalo i říct, že důležitou součástí subkulturního kapitálu je být “cool”. Většina informátorů se totiž shodla na tom, že alternativní techno scéna je přitahuje, protože ji vnímají jako více “cool”, než ostatní scény. U všech informátorů sice ne třeba hudebně, za to ale v ostatních aspektech – od estetické stránky přes kontrakulturní postoj až po důraz na udržování bezpečného prostoru pro všechny zúčastněné. Naopak tím, vůči čemu se vymezili, co jim přišlo méně cool, byl mainstream, “rave TikTokeři” a freetekno.

Mainstream – jak v technu, tak i v masových médiích – pro technaře ztělesňuje masová média a komerčnost, vůči čemuž se, jako zástupci kontrakultury, vyhrazují. Zároveň odmítají hierarchii neoliberálního režimu. Hlavní proud jim přijde méně “cool”, protože věří, že čím je scéna více komerční a uzpůsobená, aby se líbila co nejvíce lidem, je zbytečně komercializovaná a postrádá autenticitu a skutečnou uměleckou hodnotu, protože účel její existence spočívá pouze v ekonomickém zisku pořadatelů.

“Rave TikTokeři” ztělesňují nové účastníky techno raveů s nízkým subkulturním kapitálem, kteří krátká videa z raveů zveřejňují na sociální síť TikTok. Podle informátorů jejich jejich důraz na styl a současná absence subkulturního kapitálu indikuje problém autenticity a považují je tedy za “pozéry”. Právě autenticita a individualita jsou dalšími z oceňovaných vlastností mezi technaři, kdo jimi nedisponuje, s největší pravděpodobností nebude technaři vnímán jako “cool”.

Posledním ze skupin, vůči kterým se technaři vymezují, je freetekno. Účastníci freetekna jsou totiž dle informátorů příliš staří, na to, aby je vnímali jako “cool”,

zároveň užívají metamfetamin, na který je očima informátorů nahlíženo negativně a postrádají kulturní kapitál. I přes kontrakulturní povahu a odmítání hlavního proudu oběma skupinami technaři nejvíce mají ideologii freetekno jako “cool”, zejména kvůli neznalosti konceptu bezpečného prostoru – většina informátorů totiž uvedla, že právě důraz, který se na to klade na techno scéně, jim přijde atraktivní a že na freeteknu by se s tím nesetkali.

Conclusion

The aim of this thesis was to find out how people participating in the contemporary Prague alternative club and rave scene (in short, "techies") perceive the scene as a subculture. In the theoretical part I introduced several concepts necessary for this thesis. Central to these were, for example, Sarah Thorton's subcultural capital and the "coolness" of Pountain and Robins, however, I consider the research itself to be the most important part of the thesis. The data analysis I conducted on nine semi-structured interviews helped me to gain insight into different aspects of subculture, from typical characteristics to defining oneself in relation to other groups.

The answers regarding the main question, i.e., how techies reflect subcultural identity, has multiple answers based on thematic headings. The first and probably the most basic way of their reflection is through engagement, i.e. participating in the scene both passively and actively, not only by attending events but also by organizing, performing, etc. This is particularly evidenced by the fact that some of the informants attend events primarily for their social aspect, not so much for the music. Thus, to write that another aspect of reflection is aesthetic sensibility is slightly questionable, especially because of the music just mentioned, but I include it among the aspects nonetheless.

Another important aspect is the common subcultural ideology. This is usually progressive, liberal and left-wing thinking with regard to equality for marginalised groups and revolt against the system. Within this, then, an important element of the

subcultural ideology is a sense of tolerance and equality - this is achieved within the rave through a so-called safe space, i.e. a space with zero tolerance for discrimination of any kind. The aforementioned rebellion against the system is also manifested in other ways - both through participation in illegal (or semi-illegal) events and through the use of banned psychotropic substances (especially MDMA, amphetamine, ketamine). Drugs were even listed by some informants as the first binding aspect for the whole subculture. However, I do not believe that the popularity of drugs among techies comes from peer pressure, but rather because of the functions of drugs, i.e. stimulation or good mood. At the same time, their consumption of illicit substances is permitted by their subcultural ideology, which focuses on social equality maintained within a safe environment and resistance to a system that includes drug prohibition laws, rather than prohibition.

Visual style is another important part of the subculture, but in this context informants were rather dismissive of stereotypical depictions of techies on social media and emphasised expressions of originality and individuality. According to the informants, wearing stereotypical techno clothing, e.g. black leather jackets and chainmail, is not authentic and thus not perceived as "cool". In contrast, adopting a subcultural ideology is "cool" - both by Pountain and Robins' definition of "cool", which consists in rebelliousness and which raver subcultural ideology fulfils by its countercultural nature, and by Sarah Thornton's definition of subcultural ideology. According to her, subcultures depend on their participants having subcultural capital, an important part of which among techies is precisely the adoption of an ideology, at least based on the accounts of my informants.

Overall, based on the accounts, one could even say that an important part of subcultural capital is being "cool." In fact, most informants agreed that they are attracted to the alternative techno scene because they perceive it as more "cool" than other scenes. For all informants, although not necessarily musically, but in other aspects - from aesthetics to countercultural attitudes to an emphasis on maintaining a safe space for all involved. Conversely, what they were defining themselves against, what they found less cool, was the mainstream, the "rave TikTokers" and freetekno.

Mainstream - both in techno and in mass media - for techno players embodies mass media and commerciality, which, as representatives of the counterculture, is what they are reserving themselves against. At the same time, they reject the hierarchy of the neoliberal regime. They find the mainstream less "cool" because they believe that the more commercial and tailored the scene is to appeal to as many people as possible, it becomes unnecessarily commercialized and lacks authenticity and real artistic value because the purpose of its existence is only for the economic gain of the organizers.

"Rave TikTokers" embody new participants of techno raves with low subcultural capital who post short videos of raves on the TikTok social network. According to informants, their emphasis on style and simultaneous lack of subcultural capital indicates a problem of authenticity and thus they are considered "posers." Authenticity and individuality are other valued qualities amongst techies; those who do not possess them are unlikely to be perceived as "cool" by techies.

The last of the groups that techies define themselves against is freetekno. This is because, according to informants, freetekno participants are too old to be perceived as "cool", they also use methamphetamine, which is viewed negatively in the eyes of informants, and they lack cultural capital. Despite the countercultural nature and the rejection of the mainstream by both groups, techno players do not perceive the ideology of freetekno as "cool", mainly due to their unfamiliarity with the concept of safe space - in fact, most informants stated that it is the emphasis placed on this in the techno scene that they find attractive and that they would not encounter this in freetekno.

Použitá literatura

BOURDIEU, Pierre. *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1984.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HEŘMANSKÝ, Martin; NOVOTNÁ, Hedvika. Hudební subkultury. In: JANEČEK, Petr. *Folklor atomového věku. Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Praha: FHS UK; Národní muzeum, 2011, 89–110.

CHARVÁT, Jan; KUŘÍK, Bob; SLAČÁLEK, Ondřej; NOVÁK, Arnošt. *Mikrofon je naše bomba: Politika a hudební subkultury mládeže v postsocialistickém Česku*. Praha: Togga, 2018.

LIU, Jiaye. Research on the Business Strategy and Deficiency of the Fast Fashion Industry to Enhance Development-a Case Study of Shein. In: *2022 2nd International Conference on Economic Development and Business Culture (ICEDBC 2022)*. Amsterdam: Atlantis Press, 2022. 1794–1801.

PROJEKT KMENY. *Hipsteři*. Youtube [online]. 20. 5. 2015. Dostupné [online](#).

SLAČÁLEK, Ondřej. České freetekno – Pohyblivé prostory autonomie? In: ORAVCOVÁ, Anna; KOLÁŘOVÁ, Marta, ed. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 2011, 83–122.

SMETANA, Michal. Kořeny a nová vlna české techno-scény. In: KONTRA, Gabriela. *Location TBA*. Praha: Divočina, 2021, 10–18.

POUNTAIN, Dick; ROBINS, David. *Cool rules: Anatomy of an attitude*. London: Reaktion Books, 2000.

THORNTON, Sarah. The Social Logic of Subcultural Capital. In: GELDER, Ken; THORNTON, Sarah. *The Subcultures Reader*. London: Routledge, 1997, 200–209.

VESELÝ, Karel. Hipsteři. In: VESELÝ, Karel; BROŽ, Vladimír; SOUČEK, Tomáš. *Kmeny*. Praha: BiggBoss; Yinachi, 2014, 494–513.

Projekt bakalářské práce

Jméno a příjmení studujícího: Vilém Čaha

Studijní program: SOSA

Předpokládaný název práce: *Rave: Identita současných techno rave parties a jejich distinkce od identity freetekno parties*

Předpokládaný název práce v angličtině: *Rave: The identity of contemporary techno rave parties and their distinction from the identity of freetekno parties*

Klíčová slova: kvalitativní výzkum, terénní výzkum, rozhovory, muzika, subkultury, sociologie, sociální antropologie, dramaturgická sociologie, anarchismus, etnomuzikologie

Klíčová slova v angličtině: qualitative research, field research, interviews, music, subcultures, sociology, social anthropology, dramaturgical sociology, anarchism, ethnomusicology

Vedoucí práce: prof. doc. PhDr. Ondřej Císař, Ph.D.

Kód semináře, do kterého se chce studující hlásit (předběžně): BCB

Námět práce

V rámci této bakalářské práce bych chtěl zdokumentovat „současnou pražskou underground techno rave scénu“ jako subkulturu a její souvislost s (free)tekno scénou, a to za pomoci smíšených kvalitativních metod – výzkum bude stát zejména na zúčastněném pozorování a hloubkových polostrukturovaných rozhovorech, jejich kvalitativní analýze a dramaturgické analýze. Mám za to, že častým omylem ve společnosti je zaměňování těchto dvou pojmů, resp. používání slova „technopárty“ (zejména tedy médii) jako zastřešující pojem pro téměř jakýkoli „rave[1]“ (celonoční taneční párty) pod širým nebem, ačkoli se hudebně, a údajně především kulturně, liší. (Adam, 2016)

Česká freetekno scéna byla již etnograficky jakožto subkultura zdokumentovaná, nicméně ne v kontextu se současnou pražskou techno scénou. (Beaufort, 2019; Šima, 2020; Anna Oravcová & Marta Kolářová, 2011) Současná pražská undergroundová techno scéna (zejména mezi lety 2015 a 2020) byla zatím zdokumentovaná jen v knize *Location TBA* Gabriely Kontra z roku 2021 a v bakalářské práci Karolíny Fialové z Katedry žurnalistiky FSV UK *Pohled na současnou techno scénu prostřednictvím fotografického dokumentu* z roku 2019. *Location TBA* mimo to ještě nabízí několik rozhovorů s členy čtyř kolektivů pořádajících „rave“, konkrétně kolektivy *Polygon*, *Nite Vibes*, *Harmony* a *Cukr*, a také pohledy některých pravidelných návštěvníků. I přes to jsou obě práce spíše fotografické dokumentace a zaměřují se tedy na vizuální stránku scény, rovněž opomíjejí i „klubovou část“ této scény, která s ní úzce souvisí. Tato bakalářská práce by tedy mohla akademickému prostředí doplnit bílé místo v podobě terénního výzkumu a hloubkových rozhovorů zaměřujících se zejména na tvorbu identity a sebereprezentaci členů underground techno rave subkultury, případné projevy jejich distance od „teknařů“, jak již ve vzezření, tak třeba i v případném rozdílu mezi psychotropními látkami konzumovaných na obou typech zmíněných akcí. Z hlediska dramaturgické sociologie bych zkoumal *fasádu* účastníků techno rave parties – fasáda jsou dle Goffmanova *Všichni hrajeme divadlo* různé propriety, rekvizity, s kterými člověk pracuje (např. oblečení, které nosí, make-up či třeba jen předstírání

sebevědomí atd.), aby o sobě vzbudil po okolí určitý (chtěný) dojem. S fasádou může být aktér buď *ztotožněn*, tedy používá rekvizity (např. se chová či obléká stejně) i v momentě, kdy je bez publika (v tzv. *zadním regionu*), či se od své fasády může bez publika *distancovat* (používá tedy fasádu jen v tzv. *předním regionu*). (Goffman, 1999) Zkoumal bych tedy, jak účastníci na parties vystupují ze své každodenní role a naopak.

Z hudební stránky – Ačkoliv sice hudba *hraje* zásadní roli na obou ze zmíněných typů rave parties, nedomnívám se, že by estetická povaha subžánrů elektronické taneční hudby definovala a odlišovala dané subkultury natolik, aby to v tomto výzkumu hrálo relevantní roli, zvláště v případě, kdy je techno i tekno zpravidla neverbální – umělecké ztvárnění hudby tedy nenese takové poselství, jako třeba hudba s např. politicky či jinak motivovanými texty, nebude-li se tedy muzika na obou typech parties znatelně lišit, nebudu jí přikládat větší význam. Zaměřovat se tedy budu spíše na performativní stránku těchto akcí (viz níže).

Domnívám se, že by terénní výzkum ze současného techno rave prostředí rovněž přinesl sociologickému prostředí souvislosti se současnými aktivistickými trendy, vzhledem k faktu, že velká část organizátorů dané scény následuje DIY[2] principy a levicové ideologie, zároveň je ale i hojně spjatá s uměleckými vysokými školami jako AVU či UMPRUM. (Kontra, 2021) V rámci této části výzkumu bych dále pracoval s performativní stránkou současných rave parties, a to konkrétně s pojmem *dočasná autonomní zóna* (*Temporary Autonomous Zone*) anarchisty Petera Lamborna Wilsona, známějšího pod pseudonymem Hakim Bey, který popsal v jeho stejnojmenné knize, kde popisuje socio-politickou taktiku ve vytváření (doslova) dočasných autonomních zón, které se vymykají každodenním formálním hierarchickým strukturám či legislativě existující v běžné kapitalistické společnosti. (Bey, 2003) Těmito principy se již od 90. let řídí freetekno parties (Giaver López, 2022). V mém výzkumu bych chtěl zjistit, zda se těmito principy řídí i zkoumaná underground techno rave subkultura, a to konkrétně jakou (dočasnou) sociální realitu se underground techno rave parties snaží utvářet v současnosti a v čem se tato realita liší od každodenní reality (strukturou, hierarchiemi či identitami, které si účastníci

konstruují). Zjistit, zda se jedná se o dočasný únik před každodenní sociální realitou, nebo o experimentování s alternativními modely sociálního uspořádání. Nebo naopak, zda se jedná o (úmyslné či neúmyslné) posílení kapitalistických struktur vlivem komercializace a apropriace kosmopolitní třídou. Popř. jak se sociální realita současných underground techno rave parties liší od té freetekna a v čem účastníkům či pořadatelům nevyhovuje freetekno.

Předpokládané výzkumné otázky tohoto tématu by tedy zněly následovně:

Jak se utváří identita underground rave subkultury a jejich účastníků?

V čem spočívá sebeprezentace underground rave subkultury a jejich účastníků?

V čem se v rámci identity a sebeprezentace kosmopolitní underground rave subkultura vymezuje od freetekno subkultury?

Jakou dočasnou sociální realitu se současné underground rave techno parties snaží utvářet a v čem se liší od té na freetekno parties?

Předpokládané metody zpracování

Při hledání odpovědí na výzkumné otázky použiji kvalitativních metod sběru dat, a to převážně zúčastněné pozorování v podobě účasti na undergroundových techno rave parties, ale i na freetekno či na potenciálním pomezí těchto dvou fenoménů. Vedle zúčastněného pozorování také povedu hloubkové polostrukturované rozhovory. V začleňování se do kolektivu zmíněných subkultur, alespoň v rámci techno scény, si myslím, že nebude problém, sám již podobné akce v posledních několika letech navštěvuji a mezi pravidelnými účastníky jsem si našel hodně přátel, domnívám se tedy, že i snadno zapadnu i svou vizuální reprezentací. Rozhovory plánuji provést jak s účastníky, tak i s „DJs“.

Etické souvislosti zvažovaného projektu

Etická stránka tohoto výzkumu bude lehce na hraně, jelikož DIY scéna, freetekno a i některé techno party či undergroundové kluby provozované „načerno“ úzce souvisí porušováním zákonů, jak tedy se zmíněným provozováním bez povolení či pronájmu pozemku majitelem, tak i v užívání či prodávání ilegálních substancí. Ve většině zmíněných etických rizik i přes nekompatibilitu se zákonem problém nevidím, navíc, kdybych se měl zachovat „zodpovědně“ a při některém z výše zmíněných jevů měl kontaktovat např. policejní orgán, bylo by to pro tento výzkum a přínos pro akademické prostředí kontraproduktivní, jak z hlediska rozpuštění výzkumného terénu, tak i ze ztráty důvěry od potenciálních informátorů, a tudíž nemožností nasbírat data. Všichni informátoři, včetně lokací, budou samozřejmě pro ochranu jejich identity anonymizováni.

Orientační seznam literatury

ADAM, Robert. *K mediálnímu obrazu CzechTeku (Polemika se studií Kateřiny Kubové)*. 2016.

BEAUFORT, Martin. „*Techno-communitas*“: *Transformace fenoménu freetekno z perspektivy sociální a kulturní antropologie*. Praha, 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Katedra obecné antropologie. Vedoucí práce Heřmanský, Martin.

BEY, Hakim. *TAZ: The temporary autonomous zone, ontological anarchy, poetic terrorism*. Autonomedia, 2003.

GIAEVER LÓPEZ, María. Temporary Autonomous Home: Free parties and migration on the margins of the urban night. *Crossings: Journal of Migration & Culture*, 2022, 13.1: 27-42.

GOFFMAN, Erving. Všichni hrajeme divadlo. *Sebeprezentace v každodenním životě*. Praha: Nakladatelství Studia Ypsilon, 1999.

KAHN-HARRIS, K. *Extreme Metal: Music and Culture in the Edge*. Berg Publishers, 2006.

KONTRA, Gabriela. *Location TBA*. Praha: Divočina, 2021.

ORAVCOVÁ, Anna, KOLÁŘOVÁ, Marta, ed. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Sociologické aktuality, 83-122.

PÁLKOVÁ, Tereza. *Význam rytmu v elektronické taneční hudbě*. Praha, 2015. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Katedra elektronické kultury a sémiotiky. Vedoucí práce Švantner, Martin.

SLAČÁLEK, Ondřej, et al. Freetekno jako objekt mediální pozornosti: nosnost morální paniky a reálněsocialistické analogie. *Studie z aplikované lingvistiky*, 2018, 9.1: 92-108.

ŠIMA, Karel, et al. Jan Charvát—Bob Kuřík a kol. Mikrofon je naše bomba. *Studia Ethnologica Pragensia*, 2020, 1: 91-95

WIMMER, Lukáš. *Freetekno*. 2006.

Příloha

Příloha č. 1 – Osnova otázek k rozhovorům

Informovaný souhlas

Anonymizace, možnost přeskočení otázky nebo ukončení rozhovoru.

Techno

Byl(a) jsi v poslední době na nějaké cool akci?

Jak dlouho chodíš na techno?

Popsal(a) bys sebe nebo své kámoše jako technaře? Proč ano/ne?

Co podle tebe technaře spojuje jako subkulturu?

Spojuje podle tebe technaře něco politicky?

V čem se liší od mainstreamu nebo jiných subkultur?”

Když přijdeš na nějakou akci, vnímáš to tam jako přátelské místo? Proč ano/ne?

Cool

Přijdou ti ty techna, na které chodíš, “cool”?

Přijdou ti technaři, kteří tam chodí, “cool”?

Připadáš si sám sobě “cool”?

Jak bys definoval slovo “cool”?

Přijde ti, že je pro tuhle subkulturu důležité být “cool”?

Jak se stavíš k exkluzivitě, např. face check?

Stalo se ti někdy, že ses na nějakém technu cítil vyloučeně, protože by tě ostatní vnímali jako málo “cool”?

Drogy

Bereš na akcích nebo mimo nějaké drogy? Které nejradši? Co alkohol?

Co je podle tebe více “cool”, alkohol nebo drogy?

Kde je tvá hranice mezi tím, co si dáš a co si nedáš?

Jak moc je podle tebe braní drog spjaté s techno kulturou?

Tekno

Jaký je tvůj názor na freetekno kulturu?

V čem (ne)preferuješ techno oproti teknu?

Kdybys měl o jednom z nich říct, že je více “cool”, o čem by to bylo? A proč?

Sociodemografické údaje

Věk, vzdělání, zaměstnání, město narození a pobytu, ekonomické zázemí.